

A hatályos jogi szabályozás hitelezői szempontból

GYALLAI Gábor¹

¹ Nyugat-magyarországi Egyetem, Simonyi Károly Kar, Informatikai és Gazdasági Intézet
Kapcsolat: gabor.gyallai@skk.nyme.hu

Kivonat

Jelen írás abból a célból készült, hogy bemutassa a hitelezési aktivitásra ható jogi szabályozás egyes elemeinek várható hatásait. Az írás első része az MNB aktuális adatait gyűjti össze, majd a közelmúltban történt törvényi változásokból szemezget, ezek hitelezési aktivitásra gyakorolt hatásait vizsgálja.

Kulcsszavak: háztartások, vállalati hitel, pénztartozás, kamatmoratórium, biztosítékok

Current legal regulations from the viewpoint of creditors

Abstract

The present article was prepared in order to present the expected legal effects of the single elements of a regulation affecting credit activity. The first part of the article collects the current data of the MNB, and then it selects the recent changes in the legal system and their effects on lending activity.

Keywords: households, corporate credit, money debt, interest moratorium, securities

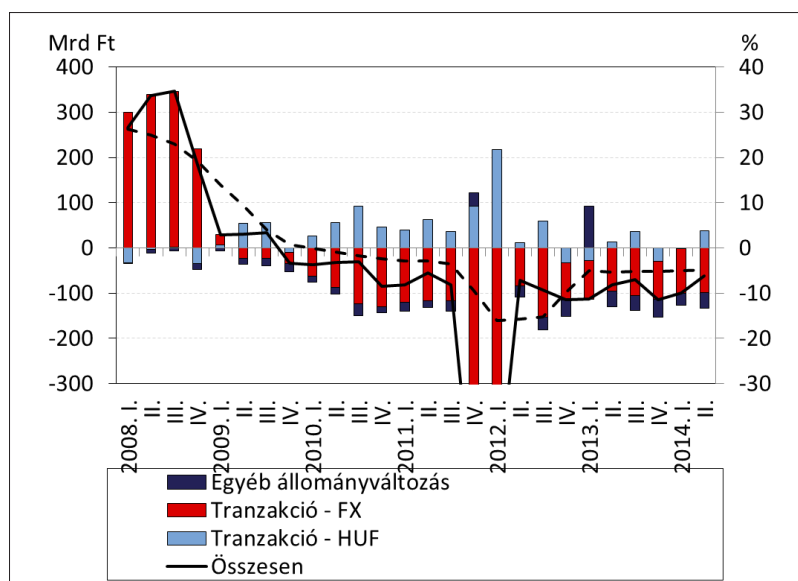
Bevezetés

A kormány többször kinyilvánította, hogy támogatni kívánja a kereskedelmi bankok hitelezési aktivitását. Ugyanezt a Magyar Nemzeti Bank (MNB) szintén igyekszik élénkíteni, elsősorban a jelenleg is futó Növekedési Hitelprogrammal (NHP). De vajon támogatja-e a törvényalkotók által megteremtett jogszabályi környezet a hitelezési aktivitás növekedését?

Aktuális hitelezési aktivitás

A háztartások tekintetében 2014. II. negyedévében jelentősen nőtt a folyósítások értéke, azonban a hitelek tőkötörlesztése, a hitelekhez kapcsolódó leírások, valamint az eladások összege továbbra is jelentősen meghaladta az új kihelyezések volumenét (1. ábra).

A teljes hitelintézeti szektor háztartásihitel-állományának csökkenése 2014. II. negyedévében is folytatódott, ez mintegy 61 milliárd forintot tett ki. A zsugorodás oka a devizahitel-állomány leépülésében keresendő. Ugyanakkor tranzakciókból eredően a forint-hitel-

1. ábra A teljes hitelintézeti szektor háztartásihitel-állományának nettó negyedéves változása (Forrás: MNB táblakészlet)

Figure 1 The net quarterly change of the domestic credit substance of the full credit institution sector

állomány emelkedni tudott, ami annak köszönhető, hogy az új kihelyezések volumene jelentősen emelkedett.

A vállalati hiteket vizsgálva kedvezőbb képet látunk (2. ábra). A hitelintézeti szektor vállalati hitelállománya 2014. II. negyedében mintegy 43 milliárd forinttal bővült a tranzakciók hatására. A folyósítások mind a forint-, mind a devizahitelek esetében meghaladták a törlesztéseket. A 2013. II. negyedében elindult javulás így az elmúlt negyedévben sem tört meg, sőt, szerény mértékben még erősödött is.

A vállalati hitelezés dinamikája a korábbi évekhez képest javuló tendenciát mutat, amiben jelentős szerepet játszott a Növekedési Hitelprogram és a jegybanki alapkamat-csökkentések hatására kialakuló alacsony kamatkörnyezet. A kkv-hitelállomány éves alapon 1,2 százalékkal, míg a teljes vállalati hitelállomány valamivel 0 százaléknál feletti ütemben emelkedett.

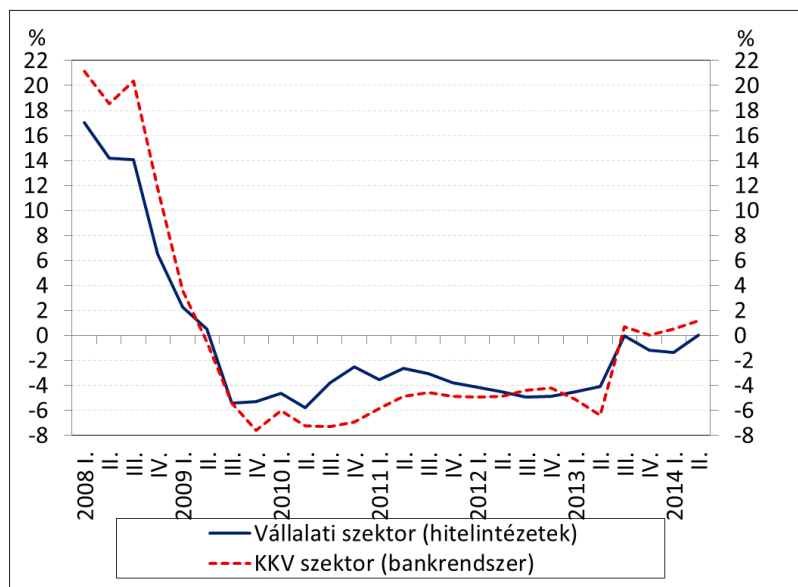
Az NHP-n belül szerződött hitelek volumene a második negyedévben mintegy 131 milliárd forintot tett ki, a program elindulása óta pedig a teljes kibocsátás meghaladta az 1000 milliárd forintot. A második szakaszon belül leszerződött 325 milliárd forint 98 százaléka új hitel, amin belül az új beruházási hitelek (és új lízingügyletek) részesedése 61 százalék. A piaci alapon szerződött hitelek esetében a hitelfeltételek továbbra is szigorúak, enyhülést nem figyelhetünk meg.

A hitelezésre ható jogszabályi környezet

1./ Először a pénztartozásokra vonatkozó szabályokról teszünk említést. A pénztartozás számlapénz-követelés átruházásával való kiegyenlítése esetén a teljesítés időpontját MNB-rendelet szabályozza. A 18/2009. (VIII.6) MNB-rendelet 11§ (1) bekezdése azt mondja ki, hogy a pénzforgalmi megbízás akkor teljesül, amikor a pénzösszeg a jogosult számláján jóváírásra kerül. Ebből az következik, hogy az alapügylet szerinti teljesítés időpontja is az a nap, amikor a számlára befizetett vagy arra átutalt pénz azon jóváírásra kerül. (A költségvetési kapcsolatok területén más szabály érvényesül, miszerint az utalás indításának napja, vagyis az utaló számlájának megterhelési napja minősül teljesítési időpontnak.)

A 2014. március 15-én hatályba lépett új Polgári törvénykönyv (Ptk.) úgy rendelkezik az adós és a hitelező jogviszonyáról, hogy a pénztartozás teljesítésének időpontja az, amikor a pénz a jogosult számláján jóváírásra került vagy azt jóvá kellett volna írni. Ez utóbbi fordulat a törvény szerint a fizetési rendszer és annak résztvevőinek kockázatát a hitelezőnek, a pénztartozás jogosultjának kell viselni. Amennyiben ugyanis a megfelelő számlafedezettel rendelkező adós olyan időben ad megfelelő tartalmú átutalási megbízást a számlavezetőjének, amikor a pénzforgalmi rendszer normál működés esetében a jóváírásnak határidőben meg kell történnie a hitelező számláján, akkor abban az esetben sem esik késedelembé, ha a tényleges jóváírás csak egy későbbi időpontban történik meg, vagy egyáltalán nem kerül sor rá. Ez azt jelenti, hogy a hitelező nemcsak a saját bankja csődkockázatát viseli, hanem az adós bankját is, valamint az átutalási láncban részt vevő többi szereplőjét.

A pénztartozás teljesítési ideje körében az új Ptk. 292.§ (2) bekezdése következőképp rendelkezik: A hitelező az esedékesség előtti teljesítést is köteles elfogadni és a tényleges fizetés és az eredeti esedékesség közötti időre sem kamatot, sem kártalanítást nem követelhet. Ha tehát a kamatok esnek, akkor a magyar jog alapján kötött kölcsönszerződések adósai a magasabb kamatozású kölcsöneiket mindenféle hátrányos jogkövetkezmény nélkül visszafizethetik. A hitelezőknek viszont nincs lehetőségük az ezen kölcsönök refinanszírozására

2. ábra A teljes vállalati és a kkv-szektor hitelállományának éves növekedési üteme (Forrás: MNB táblakészlet)

Figure 2 Annual increase rate of the credit portfolio of the whole corporate and SME sectors

felvett források (betétek, bankközi kölcsönök, kötvények stb.) határidő előtti visszafizetésére, ezért a korábbi magas és a jelenlegi alacsonyabb kamatok különbözetét veszteségként kell viselniük.

Az előbbieket miatti egyébként nem tudnak megfelelni a 2014. január 1-jével hatályba lépett, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 79.§. (4) bekezdésének, miszerint a bankoknak az eszköz és forrásoldal lejáratú összhangját biztosítaniuk kell. Ez annak a banküzemi szabálynak a törvényi megjelenése, amely szerint a rövid lejáratú forrásból rövid lejáratú, a hosszú lejárat forrásból hosszú lejáratú kihelyezést kell finanszírozni.

2./ A parlament 2014. szeptember 24-én elfogadta az elszámolási törvényt, amely alapján a bankoknak el kell számolniuk ügyfeleikkel az árfolyamrés semmissége és az egyoldalú szerződésmódosítások miatt keletkezett túlfizetéseiket. Ennek részletszabályait az MNB állapítja majd meg. A törvény banki kamatmoratóriumot is bevezet legkésőbb 2016. áprilisáig.

A kamatmoratórium komoly problémákat okozhat, ha a nemzetközi piacokon a kamatok elkezdene nőni. Ebben az esetben az MNB ugyanis kénytelen lesz kamatemelési pályára lépni, ami mindenképpen szükséges, máskülönben kizárja magát a hitelezési folyamatokból. A bankok pedig nagyon nehezen fognak tudni hitelezni, sőt, valószínűleg az ettől való félelemtől már a közeljövőben is csökkenni fog a hitelezési hajlandóság.

Miközben tehát a vállalati hitelezésben vannak erősödési jelek, a pénzügyi szektor ilyen formájú befagyasztása kontraproduktív lehet. A háztartásoknál maradót több pénz még nem elég, a hitelfelvevő képességet is helyre kellene állítani. A bankoknak is erősebbé kellene válniuk, mert ha a pénzügyi közvetítő rendszer nem lesz képes hitelezni, az a devizahitelek kivezetésének egyébként a nemzetgazdaságra gyakorolt kedvező hatását is negatívan befolyásolhatja.

Banki oldalról a kamatmoratóriumnak erősen negatív hatásai lehetnek:

- a bankok alkalmazkodási képessége jelentősen csökken, a marzs alakulása ki lesz téve a külső körülmények változásának,
- a banki forrásköltségek vagy a kockázati költségek esetleges megemelkedésére nem lesznek képesek reagálni a devizahitelek átárazásával,
- a forrás és kockázati költségek emelkedése esetén a bankok nettó kamatbevétele tovább csökkenhet.

3./ A biztosítékok gazdasági funkciója, hogy csökkentsék a hitelezési kockázatot. Jogi szempontból ezt úgy érik el, hogy bizonyos vagyontárgyak esetében előjogokat biztosítanak (pl. vételi jog) vagy kibővítik a visszafizetés esetén igénybe vehető vagyoni kört (pl. dologi adós által nyújtott zálog, kezesség).

Az új Ptk. alapjaiban változtatta meg a finanszírozások korábban alkalmazott biztosítéki rendszerét. A hitelbiztosítéki rendszer átalakításán túl a hitelezést érintő fontos változás még az új hitelbiztosítéki nyilvántartás megteremtése, illetve a zálogjogosult bizományos és az „önálló” elidegenítési tilalom bevezetése is.

A korábbi Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK) által vezetett ingó- és vagyont terhelő zálogjogok nyilvántartása közhiteles regiszter volt, a bejegyzések közjegyzői okiraton alapultak, a nyilvántartás pedig a bejegyzett zálogjogok tartalmát teljes körűen igazolta. Ezzel szemben, az új hitelbiztosítéki nyilvántartás mindössze annyit tanúsít, hogy a nyilatkozattevő a rögzített időpontban, a nyilvántartásban szereplő tartalommal hitelbiztosítéki nyilatkozatot tett.

Az új nyilvántartás tehát nem közhiteles, hanem negatív értelemben tanúsítja a benne foglalt nyilatkozatok megtételét, vagyis azt, hogy a nyilvántartásban rögzített nyilatkozatokon kívül nem tettek más hitelbiztosítéki nyilatkozatot. A hitelbiztosítéki nyilvántartás mindenféle személyi azonosítás és díjfizetés nélkül elérhető és megtekinthető a világhálón, a hitelbiztosítéki nyilatkozatot tevő személyek azonban kötelesek regisztrálni magukat a hitelbiztosítéki rendszer elektronikus felületén.

Összefoglalás

A közelmúlt törvényi változásai egyrészt tisztáztak néhány korábban fennálló problémát, másrészt bizonytalanságot is hoztak. A finanszírozók természetesen alkalmazkodnak az új szabályokhoz, azokra figyelemmel fognak a jövőben eljárni, de az átállás miatti jogbizonytalanság a hitelnyújtási hajlandóságban meg fog jelenni, akár csak a hitelek árazásában.

Irodalomjegyzék

A hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló 2013. évi CCXXI. törvény

A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény

A pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statisztikai_idosorok/penzugyi-stabilitasi-statisztikak/Tajekoztato_2014_Q2.pdf

A 18/2009. (VIII.6) MNB-rendelet